

POWINOWACTWO (185) *sb n*

powinowactwo (163), **powinowactwo** (15), **powinowactwo** (4), **powinowactwo** (2), **powinowactwo** (1); *powinowactwo KromRozm II* (2); *powinowactwo BielKaz*; *powinowactwo* : *powinowactwo* : *powinowactwo* : *powinowactwo LibLeg* (3:-:-:1), *KromRozm III* (-:13:-:1), *Mącz* (13:-:1), *Calep* (2:-:3).

Wszystkie o oraz a jasne.

sg N *powinowactwo* (37). ◇ *G* *powinowactwa* (60). ◇ *D* *powinowactwu* (9). ◇ *A* *powinowactwo* (39). ◇ *I* *powinowactwem* (15); -em (2), -(e)m (13). ◇ *L* *powinowactwie* (5). ◇ *pl N* *powinowactwa* (7). ◇ *G* *powinowactw* (1). ◇ *A* *powinowactwa* (11). ◇ *sg a. pl G skrót* (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Obowiązek, powinność, to, co należy zrobić, wypełnić* (117) : *Legibus solvere vulgo dispensare, Wyzwolić/ Wyświebodzić od zakonu/ albo ynżzego powinowactwá. Mącz* 190b.

powinowactwo czyje [zawsze *pron poss*] (4): *Owa co przez cały rok nań wyrobią chłopi/ To on zá ieden tydzień wżytko w brzuch zátopi. O nędznyż to iest żywot człeká takowego/ Ktory powinowactwá zápomni swoiego. RejWiz* 30v, 37, 173v; *RejPos* 138v.

Wyrażenie: »zachowanie powinowactwa« (1): [św. *Paweł*] *Ephezeyczyki podfirdza/ [...] ku vgodźye/ odmynyenyu żywotá/ fkromności/ ftáteczności/ záchowanýu powinowactwá káždego/ ftalości/ y czuyności pobudza. KromRozm II* e2v.

Szereg: »potrzeba abo powinowactwo« (1): *Iuż nie tedy iedz kiedy chczelz/ nie tedy łpi kiedy čás/ nie tám idż gdzie chczelz/ iedno gdzie muśilz/ ábo thám gdzie cie twa potrzebá ábo powinowactwo twe zániefie. RejPos* 138v.

Przen [czyje] (2) : *A poki to trwa w cyele/ iż káždy członek ná swym myeyłbu/ swym łpołobem łtoýac áłbo leżac/ swego włafnego powinowactwá łtrzeze/ nye tylko ku swey włafney/ ále włfech inych członkow y włlytkyego cyála potrzebye KromRozm III* F7; *RejZwierz* 115.

a. *O obowiązkach natury prawnej, obywatelskiej i wynikających z zajmowanego stanowiska* [w tym *czyje* (40): *pron poss* (27), *G sb i pron* (9), *ai poss* (4)] (63) : *LibLeg* 11/159; *Obaczy też y Sędzia ná krotce powinowactwo swoie/ iáko łye w łpráwách vrzędowi swoiemu thák ná Sądzie iáko kromia Sądu należących/ záchowác ma. GroicPorz* A4; *O Przyśyżnikach. O Powinowactwie ich. GroicPorz* dv, C, e3, nnv, nn2v, pp; *ia dobrodzieyłtwem/ przyrodzenia swego/ Ani łtanu zniewolić/ nie chczę krolewłkiego. Lecż co komu przyłtoi/ záchowác káždego/ Niczym powinowactwa nie niewolić swego. RejZwierz* 3.

powinowactwo czego (2): *SarnStat* 78, 335 *cf* »powinowactwo1 sprawa«.

powinowactwo czego [= *wobec czego*] (1): *Bo ácz ci to podobno nie dármo rzeczono/ Krew nie wodá: lecż v mnie pólpolitey rzeczy Powinowactwo wietłze. KochOdpr* B3v.

powinowactwo około czego (1): *Powinowactwo Woiewodze około vłtaw rzeczam: y exekucia iego dołtáteczna. SarnStat* 269 [idem] [Konst 1581 51v (Linde)].

powinowactwo k komu (1): *Krol Łádzilaw bacżac ich [mieszczan krakowskich] pokorę záplákał/ winę wżytkę im odpuscił/ rozwiódłzy im powinowactwo swoie/ á ich też k łobie/ do domu łie náwrócił. BielKron* 301.

[powinowactwo przeciwko komu: A najpierwśmy to około powinowactwa naszego przeciwko im odpowiedzieli, że my nie dla czego inszego więcej, tego sejmu jesteśmy złożyli, jedno [...] *Listy ZygmAug 1548/83.*]

W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym (6): iáko o Krolu/ ták teź o Kápłanie nic dáley niewiefz/ nád powinowáctwo łwe Ziemiáńfke [!] *OrzRozm H; SarnStat 269.* Cf »powinowactwo krolewskie«.

W połączeniu szeregowym (1): W myełcye teź mąż/ nyewyáftá/ ftáry/ młodj [...]/ rozne myełcá/ dołtoyeńftwá/ y powinowáftwá máyá/ wedle ktorego poki łye wślyftcy záchowáýá/ trwa rząd/ zgodá/ y yedność w myełcye *KromRozm III F7v.*

Zwroty: [»powinowactwo czynić«: Myśmy odpowiedzieli, iż sądzić będziem i powinowactwa swe czynić i być tym chcemy, na co nas Pan Bóg przełożyć raczył. *ListyZygmAug 1548/100.*]

»powinowactwu, [z powinowactwa] dosyć czynić; dosyć się powinowactwu dzieje« [*szyk zmienny*] (5;1): Wynfich rzeczach y krziwdach thedi wedlye łtharego zwiczay y zachowanya połtanowyacz bendzyeczye [...] Wthim wśziłtkim Wyerze y povynowaczłthwv łfwemv dołycz czyniacz *LibLeg 11/133; KromRozm I A4; Diar 22; LeszczRzecz A4v;* Tylko łyn Sáłkiego kłiążęćiá/ vpominał Maurycego áby łwemu powinowáctwu dołyc czynił *BielKron 227v; SarnStat 269;* [mami łobie Za tho yze mi [*lege: my*] łpowinowaczthwa łwego dołicz vczynyli. *ZapWpolActCon 1537 9/91*].

»powinowactwo iścić, wypełnić« (1:1): żeś WKM na ten czas już minęły sejm złożyć miał a na niem to powinowactwo swe krolewskie wypełnić. *Diar 21; LeszczRzecz A3.*

»powinowactwo mieć« (2): GDyż káždé Dignitárłstwo/ ktemu y Vrząd Ziemłki/ ołobné powinowáctwo/ podle piérwłzych Státutów w łobie ma *SarnStat 232, 77; [SenatDelib 161]*.

[»powinowactwa pilen być«: Bo aczkolwiek krol Jego Mśc, Pan nasz, osobliwe a najprzedniejsze powinowactwa na sobie ma, jako bronić i sprawiedliwość czynić, [...] ale przecie K.J.M., Pan nasz, jako gospodarz [...], nie tylko swego powinowactwa pilen zawždy być ma, ale teź i na te namiestniki swe [...] często pogłędá [...] powinien. *SenatDelib 161.*]

»z powinowactwa nie wykraczać« (1): by dobrze żadny z powinowáftwá łwego nie wykraczał/ ále káždy łwego tylko pátrząc/ nye oğłędowálby łye ná drugie *KromRozm III F8v.*

»wedle powinowactwa wypełniać [co]« (1): Dłgnitarze y Vrządnicy niech wiedzą łwé vrzędy [...]: y té Vrzędy ták domá/ iáko ná woynie niech wedle powinowáctwá wypełniáią [*debite exercentur JanStat 304*] *SarnStat 39.*

»[zabaczyć], zapomnieć powinowactwa« (1): *SarnStat 5;* [Gdzie dziłł niektorzy poddany iey M^{ilóś}ci. zabaczywłzy powinowactwa łwego [...] nietylko iż iey M^{ilóś}ci wtey powadze i ćci iáko łą powinni, mieć nyechczá, alie wlytkę wladzá i łwierchność frękv vyimvyá *ListyPol (1546)/351*].

Wyrażenia: »powinowactwo krolewskie« (4): Iż Krol Jego Miłóś jako jest powinien, tak teź wszyckę myśł swá i staranie k temu skłonił, aby powinowactwu swemu krolewskiemu i obietnicam swem pańskim dosyć czynił *Diar 22, 21 [2 r.]; RejZwierc 38.*

»powinowactwo [na kogo] włożone« [*szyk 1:1*] (2): obawájąc łie tego/ áby kiedy on Krol ich/ [...] niechciał zániedbawáć onego ná łię włożonego powinowáctwá iścić/ połádzili podła bokow

iego thák wielki poczet rád Koronnych [...] / áby Monárchá ich s powinności fwey nie wykraczał
LeszczRzecz A3; SarnStat 5.

Szeregi: »cnota a powinowactwo« (1): którzyby fwowoleńftwá/ gwałty/ náiązdy/ łupieftwá [...] czynić fie ważyli zápomniawfzy cnoty á powinowáctwá tego fwégo/ które nań/ kto fie ieno zá potomká téy zacnéy Korony/ [...] znác chce/ ieft włożono *SarnStat 5.*

»powinowactwo a prawo« (1): Rácźciefz Miłościwi pánowie to teź obaczyć/ dofyćli fie thez z mieyfć W.M. powinowáctwu á práwu póspolitemu dzieie. *LeszczRzecz A4v.*

»powinowactwo i sprawa« (2): iż [...] ołobné przy ołobie náfzéy wrzędów koronnych/ á ołobné téz Dignitarftw/ gdzie indźie ná fwych mieyfćcach powinowáctwo y fprawá bydź muśi *SarnStat 78 [idem] 335.*

»urząd a (i) powinowactwo« (2): Támże teź záraz náznáczył trzem Synom wrzędy trzy/ y powinowáctwá/ áby z nich káždy w ftanie/ y w záwołaniu fwoim zágrániczonym trwał/ y żył *StryjKron 6; SarnStat 271.*

»i wezwanie i powinowactwo« (1): Miłościwi Panowie! Rozumiemy to o WM jako o zacnych senatorzech [...] / iż i wezwanie i powinowactwo swe wiedzieć a záwždy pomnieć raczycie *Diar 33.*

Jako ostatni człón we wespółrzednym połączeniu dwuczłónowym (1): ktory [król Zygmunt] barzo rad przyzwolił tym obyczáiem/ áby ołd y ine powinowáctwa krolom Polłkim podeymował *BielKron 415v.*

Wyrażenia przyimkowe: »wedle (a. według) powinowactwa« (7): *LibLeg 11/174v;* A im więtfśe zgromádenye/ tym wyęcey wrzędnikow/ y roznych wrzędow w nim być muśi [...]: A káždy z nich wedle fwego powinowáctwá/ w fwym poruczeńftwy rzádu doźira *KromRozm III F8; GroicPorz C;* A wřzákze fpy y dáni [...] wřzyfcy poddáni nam y pánóm fwym/ y komu powinni/ wedla ftárádnéy miáry y powinowáctwá oddawác będą. *SarnStat 280, 1042.*

~ *Szereg:* »wedle powinowactwa i opisanía« (1): zdáło fie nam bydź potrzebno/ ábyfmy to wedle powinowáctwá y opifánia náfzého [*pro eo ac debemus atque obligati sumus JanPrzyw 55*] tu ná tym féymie nápráwili [...] / á w powinną Exequutią wftáwili. *SarnStat 13. Cf »wedle powinowactwa wypełniać«. ~*

»z powinowactwa« (8): *ConPiotr 32v;* ale WM z powinowactwa swego rozpomnieć raczycie, jeśli się w Polsce to ma dziać, co kto chce, czy to co prawa uczą a potrzebią ku dobremu RP *Diar 36;* Krol Polłki [...] ruřzył ludzi s Polłki zwłáfzczá z Litwy/ iedny zá pieniádze/ drugie s powinowáctwá/ ták piesze iáko iezne. *BielKron 423, 392v, 399;* ALe pirwey niź fie tu/ co pocźnie dobrego/ Káźda z powinowáctwa/ y z imienia fwego. Okaźe fwą gotowość/ meřstwo fwe Rycerfkie/ czynić s nieprzyaciélem/ iáko żony Perłkie. *BielSat L3v [idem] BielSjem 26; PaprUp F; [UstWojsk 1525/55].*

»nad powinowactwo« = *więcej niż nakazuje obowięzek (1):* Abi zadnemv prziczini nyedal yřz bi fzye na ye⁸⁰ Kro m. flwřznye fkarzicz myal. A yako thego ftrzeze tak záfzye nad powynowacztwo wiczylkacz na fłoby nycz nyedopuřczy nykomv. *LibLeg 11/171.*

α. *O obowięzkach kapłańskich i zakonnych (14) :* *KromRozm III H, L3;* Stany Káplańfkie zakonnicze tákyeź zakoniczek bogu póflubione/ od fwego powinowáctwá oderwáne fá *BielKron 200v;* Náđ to mamy ich [*diakonów*] powinowáctwá opifáne od Páwłá f. w j. liřcie do Tymoth. w iij. káp.

A vrząd ich rozny był od vrzędu Pálfterfkiego *RejPosRozpr* c2v; *CzechRozm* 197v; Z ktorých słow Piotrowych/ okázuię fię włádnóść/ y powinowáctwo prawdziwych sług y legatow Bożych *NiemObr* 70.

W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym (3): A iż też kápłan [...] yákoby ftraż nád onym ludem dżyerży/ rzádu ácz zmnyeyfłá wládzá niź biskup dożiráyác/ co yeft część biskupyego powinowátftwá *KromRozm III* I2, K2v marg, K7v marg.

Zwrot: »powinowactwu dosyć czynić« (1): A ták nye wyárác przyczyná tego/ iż wam kłyężey y mnichom dżyešyęćiny y wśi byorá/ ále iż tego źle vżywácyę/ á wezwányu y powinowáctwu fwe mu dofyć nye czyniće. *KromRozm I* A4.

Wyrażenie: »powinowactwo urzędu« (1): *KromRozm III* K4v cf »powinowactwa i sprawy«.

Szeregi: »powinowactwa i sprawy« (1): Gdźye dawa znác/ iż też fá ine powinowátftwá y fpráwy kápłáńfkyego vrzędu/ niźli kázác. *KromRozm III* K4v.

»powinowactwo a urząd« [szyk 1:1] (2): Gdyż to iednák włáfny ieft vrząd á powinowáctwo dobrego náuczycielá/ vpominác ludzye ku fwiętemu á pobożnemu žyciu *RejPosWstaw* 21v. Cf »według powinowactwa a urzędu«.

»wezwanie i powinowactwo« (1): *KromRozm I* A4 cf *Zwrot*.

Wyrażenia przyimkowe: »według powinowactwa« (1):

~ *Szereg*: »według powinowactwa a urzędu« (1): Mamy tego [karania] iáfny przykád w Eli kápłanie/ ktory był człowiek bogoboyny [...]/ ále fynom fwoim wiele dopufzczáł/ nie karząc ich według powinowáctwá á vrzędu fwego. *RejPosWstaw* [41³]v. ~

»z powinowactwa« (1): Iefli ktorzy fá tácy co mnimáią thy zakonniki tho z powinowáctwa czynić [...] / á Krześcian od Pogan záwždy broníc/ iuz thákich w Prufiech nietrzebá *BielKron* 231.

b. O obowiazkach rodzinnych (8) : A nie tylko Pan Bog vcźciwość dzytkom táká tu rofkázuie/ ktora w pozwirzchnich fpráwach/ y w nieiákich zbytnich tytnech [!] zależy/ ále pod tym słowem zámyka wizytki powinowáctwa ktorefmy powinni rodzicom fwoim. *RejPosWstaw* [41⁴].

powinowactwo czego [= z czego wynikające] (3): Przeto powinowáctwá Máłżeńftwá te fá/ ktore opifał Páweł S. *WerKaz* 286, 280, 285.

powinowactwo przeciw komu (3): Niebyłóć potrzebá fynóm/ y dźiatkóm/ rofkazowác czynić to/ co z przyrodzenia powinni: (bo iáko o wychowániu dźiatek rodzice przykazánia niemáią/ á wźdy powinowáctwá fwé przyrodzone przeciwko nim czynią [...]) *BialKat* 53v; *RejPosWstaw* [41⁴]v [2 r.].

powinowactwo czyje (2): *BialKat* 53v; Zásię powinowáctwá białych głow/ ktore w Máłżeńftwo wftępuią/ fá te. *WerKaz* 288; [*HerbOdpow* H7v].

Zwrot: »powinowactwo pokazowác« (1): wielu fławá y dobre imię áż podzišdzyeń z wielką pochwałá fłynie/ kthorzy tákowá miłóść á powinowáctwo przeciw rodzicom fwoim wfzelkim obyczáiem pokázowáli *RejPosWstaw* [41⁴]v.

Szereg: »miłóść a powinowactwo« (1): *RejPosWstaw* [41⁴]v cf *Zwrot*.

c. O obowiazkach natury religijnej [w tym czyje (29): *pron poss* (20), *ai poss* (5), *G sb i pron* (4)] (38) : *KromRozm II* e3v; y dożiráli tego/ áby káždy krzefcyánin wyedźyáł fwoye powinowáctwo/ á z nyego nye wykraczáł *KromRozm III* G2, I2, I7v, K2v; tedy żaden wátpić niema/ iż iáko

naywiętszego powinowactwá/ o to sie pilnie stárac potrzebá/ áby lud Chrześciánki pobudzon był ku miłowaniu wielkiej przeciwko łobie Bożey dobroci *KuczKat* 5; *RejZwierc* [272] [2 r.]; *RejPosRozpr* b3; *RejPosWstaw* [41²]v; Ale iżelmy ielzche nic prawie o żywoicie Chriściánkim/ ku takiemu wyznaniu należącym nie mowili: przeto bych też z tobą nieco o nim według zamknienia wczoráyfzey rozmowy ná krotce rad mowił: á fwego sie powinowactwá náuczyl. *CzechRozm* 225; A tak cię proszę powiedz mi/ ktore ielt powinowactwo człowieká vpráwiedliwionego: wiernego Chriściániná *CzechRozm* 225, 2 [2 r.], 225, 250v, 251v; *WerKaz* 289.

powinowactwo czego [= *czynienia czego*] (2): *BiałKat* 28v; A tá [tj. *społeczność*] ielt vczynność z miłości á z wiary/ tho ielt/ káždyy rzeczy łacne vczynienie/ zamykájąc w łobie káżde powinowactwo zobopolne⁸⁰ złączenia. *RejPosWstaw* [143⁴].

powinowactwo przeciw(ko) komu (3): *RejPosWstaw* 21v; *CzechRozm* 213v; iednák wśzytko to nie ielt v mnie tak gwałtownie mocną rzeczą: żeby mię z moc y z vmyśłu moiego zbić miało: y od Pána moiego y od mego przeciw niemu powinowactwá oderwác *CzechEp* 9.

Zwrot: »powinowactwu (u)czynić dosyć« [szyk *zmienny*] (2): Vczynił tedy dofyć wiernie on namędrfzy krol Sálomon powinowactwu fwemu/ że tak pilnie zálecił wychowanie młodych dzyatek. *RejPosWstaw* [41³]v; *CzechRozm* 213v.

Wyrażenia: »powinowactwo krześcijańskie (a. chrystyjańskie)« (5): wśákże gdy vsiłowác [tj. *namawiac mnie*] nieprzeštáli/ nie chcąc fye im pothym częstym odmawianim vprzykrzyć/ biorąc też przed fye powinowactwo Krześciánki/ [...] napisałem krotko ten Porządek Sądow Mieyfkich *GroicPorz* A3v; *CzechRozm* 241v. Cf »według powinowactwa krześcijańskiego«.

»powinowactwa pilen« (1): A inadz ielzche płatnieyfzy wśzetecznik v mego/ Niż co powinowactwá ná wżem pilen fwego *RejZwierc* 269v.

»wykonanie powinowactwa« (1): A co sie też ná wiadomoś woley Bożey ogládałz [...]/ tedy y to nieprzyłtoynie czyniłz: gdy sie nią od wykonania powinowactwá fwego [...] záłtonić chcelz. *CzechRozm* 228v.

»powinowactwo zakonne« (2): Też nie przypędzeni powinowactwem zakonnym/ iedno dobrowolnie mieli być pośłuzni iemu [krolowi] *LubPs* Z3; *RejPos* 256.

Szeregi: »stateczność a powinowactwo« (1): A tak táż rownie była náuká tych Nykoláitow/ ktorzy [...] inádnie sie dáli vwdzić/ tak iáko y przodkowie náfzy/ od státheczności á powinowactwá swoiego. *RejAp* 27.

»wezwanie i powinowactwo« (1): Chociaż fię bárzo przeciw mnie X.K. sierdzi/ [...] fkromnie to y záwdzięczne od I.M. przyimuiąc: co też może być náskromniey w duchu cíchym y vczciwym/ pomniąc ná fwe wezwanie y powinowactwo/ odpowiedam/ prawdę poproštu mowiąc *CzechEp* *3v.

Wyrażenia przyimkowe: »według (a. wedle) powinowactwa« (5): *RejPos* 240; A ielíze sie zachowa w thym żywoicie wedle cnotliwego powinowactwá swoiego [...]/ tedy nigdy nie vmrze iedno tak przeštapi s tego żywotá omylnego á doczełnego do żywotá onego wiecznego *RejZwierc* 4v.

~ *Wyrażenie*: »według powinowactwa krześcijańskiego« (3): Pisał thedy do Skánderbegá Krol Węgierki prosząc go o pomoc/ według powinowactwa Krześciánkiego *BielKron* 245, [332²]v, 436v.

»z powinowastwa« (1): I dla tego do tey wiary powinniśmy łtroiákiego powinowáłtwá. Naprzod z rofkazania. *BiałKaz* F4.

2. Konieczność, nieuchronność (2) :

Wyrażenie: »powinowactwo śmierci« (2): którzy [*ludzie*] to mocnie twierdzili/ y gruntownie wierzyli: że Chryłtus łtąpił do piekłów: áby ony wybáwił: którzy nie dla wyłtępów tylo/ ále dla powinowáłtwá śmierci y grzéchu tám być musieli *BiałKat* 93v; *KuczbKat* 50.

3. *Bliskie związki między ludźmi, zwłaszcza pokrewieństwo i powinowactwo; necessitudo Mącz, Modrz, Cn; affinitas Mącz, Calep, Cn; consanguinitas, propinquitas Mącz, Calep; cognatio Mącz, Cn; parentela Calep, Cn; officium, proximitas Mącz; gentilitas, germanitas Cn (66) : LubPs N2 marg; krol Ian porázon od Ferdynándá/ ziechał do Polłki [...] żądáiąc od krolá Zygmuntá pomocy iáko od powinowátego/ ále mu iey dla tákiegoż powinowáctwa odmowiono. BielKron 190v; Mącz 299b; A nie vłpokoiać łie miedzy wámi włzczetę [!] rołtyrki/ powinowáctwem áłbo iákim temu podobnym łpofobem pokoiu *LeovPrzep* B4v; Zás/ niechaiby y te^{go} pan nie zániechywał poddáne od práwowania odwodzić/ á ielłiby łie w práwo wdáli/ tedy [...] ie łłufzną vgoda ziednoczyć/ á powinowáctwem przyiaźń miedzy nimi vtwordzić. *GórnDworz* li7, li4; *KuczbKat* 255; *ModrzBaz* 91v; *SkarŻyw* 292; *Calep* 40a, [755]b; *CiekPotr* 55; *SkarKazSej* 665b; [Volck 399].*

powinowactwo czego [= na czym polegające] (1): Niegodzi łię nam/ ktorzi łię zá bráćią liczymy/ łobie tylko gwoli żyć: ále ráczey dobrodzieyłtw Oycá náłzego miedzy łię vdzieláć/ ktore on rozne roznym dáł: áby tą roznością/ á łpolnym vdzielániem/ powinowáctwo bráterłtwá [*necessitudo germanitatis*] miedzy námi záchowano było. *ModrzBaz* 68v.

powinowactwo z kim (5): Nie rowne náłze zięcie zwámi ielł, łzukaycie Indzie powinowáctwa, nie zemną vpádlým. *CiekPotr* 36. Cf »powinowactwo mieć«.

powinnowactwo po kim (1): Agnatio – Powinnowactwo po oicu. *Calep* 44a.

powinowactwo czyje [w tym: G sb (3), pron poss (2)] (5): *BielKron* 412; gdy zá mądrość iego Dariułz/ Monárcha tákże łwiatá włzytkiego/ pierwłze mu mieyłce po łobie y łwoie powinowáctwo y wielkie páńłtwá y dary dáwał: on to łobie zá záplátę y náwięłtze páńłtwo y cześć wziął *SkarŻyw* 115; co ie [*sąsiednich władców*] łczęśćie koronné cześćią przymierzém/ cześćią krwiá/ y powinowáctwem wáłzey kró: M. wiąże *OrzJan* 126. Cf *powinowactwo czyje ku komu*; »powinnowactwo swe okazać«.

powinowactwo czyje ku komu (1): KRewność/ ielł powinowáctwo iedney Perłony ku drugiej/ gdy iedná rodzi łye od drugiej/ áłbo dwie od iedney. *GroicPorz* ff.

W połączeniach szeregowych (10): Iusiurandi religionem amori praevertere, Wyłłzłzey wázić przilięę niłzi miłość/ powinowactwo y záchowanie. *Mącz* 488c, 241d, 243c, 326a, c, 367c; *GórnDworz* Z7; poniewáz krewność/ powinowáctwo/ przyiaźń/ y nieprzyiaźń/ ábo miedzy żywemi zácześćta/ ábo od łtárłzych iákoby przez ręce wzięta/ wiele ludzi od prawdziwey drogi odwodzi *ModrzBaz* 75; Fortunie przypiluią ród/ powinowáctwá/ Dołtoięńłtwo/ máięłność/ łkárby/ y bogáctwá *KochDz* 105; *OrzJan* 126.

Zwroty: »powinowactwo [z kim] mieć« [*szyk zmienny*] (4): Habere aliquam necessitudinem et cognationem cum aliquo, Powinowáctwo y záchowanie mieć s kim. *Mącz* 241d, 243d; *CzechEp* 303; *Paprup* Gv.

»powinnowactwo swe [komu] okazać« (1): Siquando aliquod officium extitit amici, in periculis, aut adeundis, aut, etc. Yefli fie kiedy yákie záchowanie y powinność okazała przeciw przyjacielowi/ álbo yefli kiedy kto powinnowáctwo fwe przyjacielowi fwemu okazał. *Mqcz* 418c.

»powinowactwem przyłączyć, złączony; złączyć powinowactwo« [szyk zmienny] (1:2;1): *BielKron* 231; *Adiungere ad necessitudinem suam bonos viros, Prziłączyć łobie powinowáctwem dobre ludzie. Mqcz* 243c; *Coniungere necessitudinem cum aliquo, Złączyć powinowáctwo/ poprzyiacielić fie. Mqcz* 243c; *PaprUp* L4.

»powinowactwem (z)wiązać, obowiązany« (2:1): y o to nic niedbáią/ iákie mnimánie po łobie zoftáwią v tych/ ktorých żadnym powinowáctwem obowiązánych niemáią [*quos nulla necessitudine devinctos teneant*]. *ModrzBaz* 74v; *OrzJan* 126; *Z Litościwey łáski twoiey/ Pánie Boże náłz/ rácz rodzice moie/ iáko te/ przez ktoreś mi żywot docześny dał/ y krewne moie/ z ktorymiś mię powinowáctwem świeckim z Bołkiey twey opátrznóści zwiázal/ od grzechow wśzelkich/ y bronić/ y oczyścić* *LatHar* 629.

Wyrażenia: [»powinowastwo cielesne«: *Iłz miedzy ludzmi s łamego przyrodzeniá wielká ieft rzecz powinowáctwo ciełéne* *MurzNT* 62.] [*Cf też d.* »powinowactwem spojony«.]

»powinowactwo krewne, krewności« [szyk 1:1] (1:1): *Iáwna tedy rzecz ieft/ iż then zakon [panny Maryi] závády był nieprzyiacielem Rákułkiemu domowi/ ktory z Polfkimi krolmi závády był/ y powinowáctwem krewności/ y dobrym záchowaniem złączony* *BielKron* 231, 301.

»linija powinnowactwa« (1): *Prosapia generis series sive progenies – Narod, linia powinnowactwa. Calep* [863]b.

»powinowactwo przyrodzone« (1): *Ten łkarb [tj. Chrystusa] gdy náłázłá S. Eufrozyná/ mądrze go bárzo zátáilá [tj. wstąpiła do klasztoru w tajemnicy przed ojcem], boiác fię áby go iey chytry rozboynik/ krwie y powinowáctwá przyrodzonego [tj. więzy pokrewieństwa przeszkadzające oddaniu się Bogu]/ nie wydárł* *SkarŻyw* 16.

»stopień powinowactwa« (1): *Księgi dziesiąte o łtopniách powinowác. SarnStat* 599 *żp.*

Szeregi: »powinowactwo, bliskość« [szyk 1:1] (2): *Powinowáctwo żadne/ bliłkość żadna/ W twéy włczypliwey mowie nie ieft władna: Czći nie zoftáwifz ná bráćie* *KochPs* 75; *Calep* [862]a. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»krew i (abo) powinowactwo« (2): *SkarŻyw* 16; *boc oni [...] fie tego boia aby nam nieprzibel mozni/ á s Krolmi wielkimi Krwia abo powinowactwem zlatzoni* *PaprUp* L4. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»powinowactwo abo (et) krewność« [szyk 1:1] (2): *Blutfreundfchaft. Krewność et Powinowáctwo. Consanguinitas. Calag* 96a; *ktorego powinowáctwa z ludźmi Bog nie ma/ áni go z Bogiem iedynym prawdźiwym miec [!] nikt niemoże/ według ciáłá. Gdyż powinowáctwo/ ábo krewność/ ludziom á nie Bogu fłuży* *CzechEp* 303. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»miłość i powinowactwo« (1): *áby byłá tym pewnieyśza á dołkonálfza miłość y powinowáctwo krolow/ Węgierkie⁸⁰ y Polkiego* *BielKron* 412v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»(i) przyjaźń (a. przyjacielstwo), (i, [a]) powinowactwo« [szyk 2:1] (3): *Mqcz* 243c; iednak niestraciłem tak serca, abych i powinowactwa y dawnei przyiaźni, zapamiętac miał. *ActReg* 55; *OrzJan* 62; [*ZapWpolActCon* 1545 9/332v]. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 4 r.]

»(i) powinowactwo i zachowanie« (3): *BielKron* 231; *Veteres mihi necessitudines cum his omnibus intercedunt Mam s temi wżiŕtkiemi ŕtárádawne powinowáctwo/ y záchowanie. Mqcz* 243c, 241d. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.]

»związka ani powinowactwo« (1): To mowi ábychmy rozumieli iż żadna związká áni powinowáctwo nie ma nas odłáczáć od powołania náŕzego. *BibRadz* II 44c *marg.*

Wyrażenie przyimkowe: »z powinowactwa« (2): Ná oŕtátku poŕłáli do Lechá áby ich pánem raczył być/ gdyż to nań ŕpadkiem y z powinowáctwa przychodzi. *BielKron* 318.

~ *Wyrażenie*: »z powinowactwa z strony [czyjej]« (1): Y té wáŕzá Kró: M. maŕz pomocniki ná tę woynę życzliwé łobie/ iáko z ochoty/ ták y z tego powinowáctwá/ y ŕzwágierŕtwá/ z ŕtrony Królowéy Iéy M. Bony *OrzJan* 128.

Szereg: »i z powinowactwa i szwagierstwa« (1): *OrzJan* 128 *cf Wyrażenie*. ~

W przen (1) : *SkarŻyw* 16 *cf* »powinowactwo przyrodzone«.

Przen (2) : Dla tego ŕklániam koláná moie/ ku oycu páná náŕzego Iezu Chryŕtá/ z ktorego káźde powinowáctwo/ ná niebie/ y ná źiemii/ bywa názywáne *NiemObr* 87.

Zwrot: »mieć [z kim] powinowactwo« (1): *SkarKazSej* 680b *cf Szereg*.

Szereg: »powinowactwo i towarzystwo« (1): Vláďzenie náŕzey Rzeczypoŕpolitey naprzedniey ŕię ná religiey/ ktora ku Bogu ieŕt/ wŕpiera/ y ma z nią wielkie powinowáctwo y towarzýŕstwo *SkarKazSej* 680b.

a. Pokrewieństwo plemienne (2) :

Zwrot: »mieć powinowactwo [z kim]« (2): Táźce Chriŕtus miał teź ćieleŕne powinowáctwo z Izráelczykámi ćieleŕnymi/ z ktorych ŕie vrodził *CzechRozm* 34, 34.

Wyrażenie: »powinowactwo cielesne« [szyk 1:1] (2): Záďałbym ia ŕam przekłéctwem być od chriŕtuŕá/ dla bráćiej mey/ dla krewnych mych wedle ćiałá. Iź [z] żydmi miał powinowáctwo ćieleŕne/ iáko y chriŕtus *CzechRozm* 34, 34.

b. Pokrewieństwo językowe (1) :

Zwrot: »[z czym] mieć powinowactwo« (1): Ktemu teź/ y tobym rad wiedziaŕ/ ktory ięzyk s tych wŕzytkich kthore z náŕzim/ máią powinowáctwo ieŕt naycudnieyŕzy. *GórnDworz* F4.

c. Przyjazne stosunki między narodami [z kim] (2) : Bo Mázurowie onych czáŕłłow częŕte przes ŕpolne Małżeńŕtwá powinowáctwá z Litwą potwierdzáli *StryjKron* 365.

Zwrot: »powinowactwo mieć« (1): Kiiowŕskie Kxiąźetá y z innemi narody Ruŕkami/ od Grekow (zktorymi powinowáctwo y ŕłáiectwo/ y woyny częŕte mieli) wiáry ŕię náuczyli *SkarJedn* 226.

Szereg: »powinowactwo i sąsiedztwo« (1): *SkarJedn* 226 *cf Zwrot*.

d. Wspólnota duchowa, nadprzyrodzona (5) : Boć záprawďe toć ieŕt prawdziwe powinowáctwo/ á prawie Chryŕtuŕowym związkim ŕpoione/ ktore [...] nie tylko obecnoć ćiaŕ: [...] ále boiaźń boża/ y boŕkie⁸⁰ piŕmá ŕpołeczna nauká iednoczy á ŕpáia. *Leop* *B2.

Zwrot: »powinowactwo mieć [z kim]« (2): *CzechRozm* 34; Gdy tedy człowiek tego co Bogowie mieli [tj. ognia danego przez *Prometeusza*] wcześnikiem się stał/ między wżyfłtkiem i żwierżęty on sam/ iáko ten/ który iufz nie iákie powinowáctwo miał z Bogi/ przyznáwác Bogi począł [!] *GórnRozm* N2.

Wyrażenie: »powinowactwo duchowne« [*szyk 1:1*] (2): *LatHar* 29; *Mátká moiá y brácia moi*. [*Luc* 8/21]) Nie gárdzić tu mátką: ále vczy/ powinowáctwo duchowne przekłádác nád krewność cíelefná. *WujNT* 277.

»powinowactwem spojony« (1): Rácź się zmiłowác nad námi/ nád rodzícami nászemi/ [...] krewnemi/ y iákimkolwiek cíelefnym ábo duchownym powinowáctwem z námi spoionemi. *LatHar* 29.

Synonimy: 1. *obligacyja, obowiazanie, obowiazek, obwiazanie, posluga, powinność, wezwanie;* 3. *bliskość, krew, krewność, przyjacielstwo, przyjaźń, przyrodność, rodzina, towarzystwo.*

AL, MPi